

SIMULYATSIYA O'YINLARINI O'QITISH USULLARI VA MAZMUN MOHIYATI

*Qodirova Nilufar G'ayratovna
Hakimova Shahnoza Vohid qizi
Hoshimova Hulkaroy Djurayevna
Farg'ona shahar kasb-hunar maktabi
maxsus fan o'qituvchilari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada simulyatsiya o'yinlarini o'qitish usullari, biznes o'yin usullari, rolly o'yinlar haqida, o'qitish usullarining passiv, interfaol, faol usullari haqida va shuningdek o'quvchilar va o'qituvchilarning ishonch, o'zaro yordam, o'zaro mas'uliyat munosabatlarini rivojlantirish, shuningdek, talabaning shaxsiga hurmat, ishonchni rivojlantirish, unga mustaqillik, tashabbuskorlik va natija uchun individual javobgarlikni ko'rsatish imkoniyatini ochib berishi haqida so'z ketadi.

Kalit so'zlar: Simulyatsiya, rolly o'yinlar, passiv usullar, interfaol usullar, faol usullar, interaktiv usul, faol ta'lim usullari.

Simulyatsiya o'yinlarini o'qitish usullari:

- Ish rolini bajarish bilan stajirovka - voqelikning o'zi namuna bo'lib xizmat qiladigan va taqlid asosan rolni (pozitsiyani) bajarishga ta'sir qiladigan muayyan turdagi faol o'rganish usuli.
- simulyatsiya mashg'ulotlari turli texnik vositalar va qurilmalar bilan ishlash bo'yicha ma'lum maxsus ko'nikmalar va ko'nikmalarni rivojlantirishni nazarda tutadi.
- Rol o'ynash (dramatizatsiya) - jamoadagi munosabatlar muammolari, etakchilik uslubi va usullarini takomillashtirish muammolariga asoslangan aniq vaziyatlarni tahlil qilishning o'ynoqi usuli.
- O'yin dizayni - amaliy dars, uning mohiyati haqiqatni iloji boricha qayta tiklaydigan o'yin sharoitida muhandislik, dizayn, texnologik loyihalarni ishlab chiqishdir.
- ♦ O'yin o'qitish usullari – Bu muammoli va qo'shma faoliyat tamoyillari bilan uyg'unlashgan holda haqiqiy kasbiy faoliyat holatlarini simulyatsiya qilish printsipiga asoslangan o'quv biznes yoki faoliyat o'yinlari.

O'yin usullarini operativ va rolly o'yinlarga bo'lish kerak.

1. Ishlayotgan(biznes, boshqaruv) o'yinlari qabul qilinayotgan qarorning "to'g'riligi" va "noto'g'riligi" uchun ko'proq yoki kamroq qat'iy algoritmnini o'z ichiga olgan stsenariyga ega, ya'ni talaba o'z qarorlarining kelajakdagi voqealarga ta'sirini ko'radi. Bunday o'yinlarda instrumental o'rganish jihatiga ko'proq e'tibor beriladi va

shu bilan birga, shaxslararo jihati haqiqatga nisbatan rasmiylashtiriladi va minimallashtiriladi. Shunday qilib, simulyatsiya o'yin modeli muqarrar ravishda haqiqatni soddalashtiradi.

2. Rolli o'yinlar dramatizatsiya elementlari bilan o'zini namoyon qilish potentsialini ochish va yaxshilashga hissa qo'shadi. Ular ishtirokchini uning uchun haqiqiy va ahamiyatli faoliyat uchun xos bo'lgan vaziyatlar bilan to'qnashadi, uni o'z munosabatini o'zgartirish zarurati oldiga qo'yadi, yangi, yanada samarali muloqot ko'nikmalarini (og'zaki va og'zaki bo'lmagan, faollik va boshqalar) shakllantirish uchun sharoit yaratadi. hissiy va boshqalar).

Rolli o'yinlar inson eng yaxshi dinamik jarayonlarni o'rganadi degan taxminga asoslanadi, ayniqsa u ularga kiritilgan bo'lsa. Shuning uchun o'yinlarda asosiy e'tibor faol harakatlarga qaratiladi. Ta'lim jarayoni o'rganilayotgan vaziyatni dramatizatsiya qilishga asoslanadi. Psixologik vazifani belgilash, "bo'laklarga", "orqali" harakatga bo'linish, "bo'laklarni birlashtirish", "jismoniy" vazifalar, "jismoniy" harakatlar mavjud.

O'yin usullari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

✓ ijtimoiy drama(vaziyatli trening). Uning maqsadi - biznes yoki kundalik muloqotda hamkorlar bilan samarali hamkorlikka erishish;

✓ psixodrama texnikasi hayotiy vaziyatlarni o'ynash va o'zini butun shaxs sifatida anglash uchun sharoit yaratish orqali shaxsning ichki ziddiyatlarini hal qilishga qaratilgan;

✓ qarshi o'yin(kommunikativ xatti-harakatni tushunishning tranzaksiya usuli). Guruhning qarshi o'yin vazifasi - psixolog-trener rahbarligida ochiq muloqot sharoitida hukmronlik qiladigan ego holatlari va ularning yashirin o'yinlari, manipulyatsiyalari, "hayot rollari" va boshqalarning o'ziga xos xususiyatlarini tushunish.

Ushbu usullar juda samarali, chunki ular shaxsning kognitiv, hissiy va xulq-atvor tarkibiy qismlariga yaxlit yondashuvni amalga oshiradi, o'quv vaziyatini haqiqiy holatga yaqinlashtiradi.

biznes o'yini rejalashtirilgan rejimda amalga oshiriladigan va real professional sharoitlarga imkon qadar yaqinroq bo'lgan nazorat qilinadigan protsedura bo'lib, uning maqsadi ushbu muammoning mumkin bo'lgan echimlarini aniqlashdir. Shu bilan birga, o'yinning yo'nalishi va uning hissiy kayfiyati o'qituvchi tomonidan sozlanadi.

Biznes o'yin usuli sifatida quyidagilar mavjud ijobiy xususiyatlar:

- yuqori motivatsiya;
- o'quv jarayonining hissiy to'yinganligi;
- kasbiy faoliyatga tayyorgarlik, bilim va ko'nikmalar shakllanadi, talabalar o'z bilimlarini qo'llashni o'rganadilar;
- o'yindan keyingi muhokama bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi.

Kinga salbiy xususiyatlar bu usul :

- Birinchidan , o'qituvchi uchun yuqori mehnat zichligi;
- ikkinchidan, o'qituvchi uchun juda ko'p kuchlanish;
- uchinchidan, o'quvchilarning ishbilarmonlik o'yinidan foydalanishga tayyor emasligi;
- to'rtinchidan, o'yinni o'tkazgan o'qituvchini almashtirish bilan bog'liq qiyinchiliklar.

Aqliy hujum bosqichlari:

- 1) dastlabki bosqich (muammo bayoni);
- 2) asosiy bosqich (g'oyalarni shakllantirish);
- 3) fikrlarni guruhlash, tanlash va baholash.

O'qitish usullarini uchta umumiy guruhga bo'lish mumkin:

1. Passiv usullar;
2. Interfaol usullar.
3. Faol usullar;

Passiv usul - bu talabalar va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning bir shakli bo'lib, unda o'qituvchi darsning asosiy qahramoni va boshqaruvchisi, talabalar esa o'qituvchining ko'rsatmalariga bo'ysunadigan passiv tinglovchilar sifatida harakat qiladilar. Passiv darslarda o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi muloqot so'rovlar, mustaqil, nazorat ishlari, testlar va hokazolar orqali amalga oshiriladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va o'quvchilar tomonidan o'quv materialini o'zlashtirish samaradorligi nuqtai nazaridan passiv usul hisoblanadi. eng samarasiz, ammo shunga qaramay, u ham ba'zi ijobiy tomonlarga ega. Bu o'qituvchi tomonidan darsga nisbatan oson tayyorgarlik va darsning cheklangan vaqt oralig'ida nisbatan katta hajmdagi o'quv materialini taqdim etish imkoniyatidir. Ma'ruza - passiv o'qitish usulining eng keng tarqalgan turi. Darsning bu turi kattalar o'qiydigan, fanni chuqur o'rganish uchun aniq maqsadlarga ega bo'lgan to'liq shakllangan odamlar o'qiydigan universitetlarda keng tarqalgan.

interaktiv usul. Interaktiv ("Inter" - o'zaro, "act" - harakat qilish) - o'zaro ta'sir qilish, suhbat rejimida bo'lish, kimdir bilan muloqot qilish. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, faol usullardan farqli o'laroq, interfaollar o'quvchilarning nafaqat o'qituvchi bilan, balki bir-biri bilan ham kengroq o'zaro munosabatlariga va o'quv jarayonida o'quvchilarning faolligi ustunligiga qaratilgan.

faol usul - bu o'quvchilar va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning bir shakli bo'lib, unda o'qituvchi va o'quvchilar dars davomida bir-birlari bilan muloqot qilishadi va bu erda o'quvchilar passiv tinglovchilar emas, balki darsning faol ishtirokchilaridir. Agar passiv darsda o'qituvchi darsning asosiy aktyori va boshqaruvchisi bo'lgan bo'lsa, bu yerda o'qituvchi va o'quvchilar teng huquqli

boʻladilar. Agar passiv usul avtoritar oʻzaro taʼsir uslubini nazarda tutsa, faol oʻqitish usullari demokratik uslubni taklif qiladi. Koʻpchilik faol va interaktiv usullar oʻrtasida teng belgi qoʻyiladi, ammo umumiylikka qaramay, ular farqlarga ega. Interaktiv usullarni faol usullarning eng zamonaviy shakli sifatida koʻrish mumkin.

Faol taʼlim usullari - bu shunday oʻqitish usullari boʻlib, unda oʻquvchining faoliyati samarali, ijodiy, izlanish xarakteriga ega. Faol taʼlim usullariga didaktik oʻyinlar, vaziyatlarni tahlil qilish, muammolarni hal qilish, algoritm boʻyicha oʻrganish, aqliy hujum, tushunchalar bilan kontekstdan tashqari operatsiyalar va boshqalar kiradi.

“Faol taʼlim usullari” yoki “faol taʼlim usullari” (AMO yoki MAO) atamasi XX asrning 60-yillari boshlarida adabiyotda paydo boʻlgan. Yu.N. Emelyanov undan ijtimoiy-psixologik taʼlim tizimida qoʻllaniladigan va bir qator ijtimoiy-psixologik taʼsir va hodisalardan (guruh effekti, mavjudlik effekti va boshqalar) foydalanishga asoslangan maxsus usullar guruhini tavsiflash uchun foydalanadi. Shu bilan birga, faol boʻlgan usullar emas, balki mashgʻulotlar faoldir. U tabiatan reproduktiv boʻlishni toʻxtatadi va oʻquvchilarning oʻz tajribasi va malakalarini rivojlantirish va oʻzgartirish uchun oʻzboshimchalik bilan belgilangan faoliyatiga aylanadi.

Faol oʻqitish usullaridan foydalanganda oʻquvchining roli oʻzgaradi - itoatkor "xotira qurilmasi" dan u oʻquv jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Ushbu yangi rol va uning oʻziga xos xususiyatlari zamonaviy muvaffaqiyatli shaxsning barcha zarur koʻnikmalari va fazilatlariga ega faol shaxsni shakllantirishga imkon beradi.

Faol taʼlim - bu pedagogik (didaktik), tashkiliy va boshqaruv vositalaridan keng, afzalroq kompleks foydalanish orqali oʻquvchilarning oʻquv va kognitiv faoliyatini toʻliq faollashtirishga qaratilgan taʼlim va tarbiya jarayonini shunday tashkil etish va boshqarish. . Taʼlimni faollashtirish oʻqitish shakllari va usullarini takomillashtirish orqali ham, umuman taʼlim jarayonini tashkil etish va boshqarishni takomillashtirish orqali ham amalga oshirilishi mumkin.

Taʼlim jarayonini faol oʻqitish usullaridan foydalangan holda tashkil etish individuallashtirish, moslashuvchanlik va hamkorlik tamoyillarini oʻz ichiga olgan bir qator tamoyillarga asoslanadi.

Individuallashtirish printsiplari oʻquvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda koʻp bosqichli oʻqitish tizimini yaratish va tenglashtirishga yoʻl qoʻymaslik va har kimga ushbu qobiliyatlarga mos keladigan taʼlim olish uchun oʻz qobiliyatlarini maksimal darajada oshirish imkoniyatini berishni oʻz ichiga oladi. Treningni individuallashtirish quyidagi yoʻllar bilan amalga oshirilishi mumkin:

Qobiliyatli va qiziquvchan talabalarga fanni kognitiv, ilmiy yoki amaliy maqsadlarda chuqurroq oʻrganish imkonini beradigan hajm jihatidan (buning uchun individual ish rejalari, maqsadli oʻquv shartnomalari, ixtiyoriy fanlardan ham foydalanish mumkin).

Vaqt o'tishi bilan o'quvchilarning individual psixologik xususiyatlariga va ularni tayyorlash shakliga muvofiq ma'lum miqdordagi o'quv materialini o'rganish qoidalarini ma'lum chegaralarda o'zgartirishga imkon beradi.

Moslashuvchanlik printsipli o'z yo'nalishini o'zgartirib, tezkor, bevosita o'quv jarayonida amalga oshirish imkoniyati bilan mijozlarning ehtiyojlari va talabalar istaklarini hisobga olgan holda o'zgaruvchan trening kombinatsiyasini talab qiladi. O'qitish variantlari jamiyatdagi o'zgarishlarga mos ravishda paydo bo'lishi va o'zgarishi kerak, bu esa ta'lim tizimining inertsiasini kamaytiradi.

Hamkorlik tamoyili o'quvchilar va o'qituvchilarning ishonch, o'zaro yordam, o'zaro mas'uliyat munosabatlarini rivojlantirish, shuningdek, talabaning shaxsiga hurmat, ishonchni rivojlantirish, unga mustaqillik, tashabbuskorlik va natija uchun individual javobgarlikni ko'rsatish imkoniyatini berishni o'z ichiga oladi. .

Faol ta'limning barcha usullari bir qator o'ziga xos xususiyatlar yoki xususiyatlarga ega. Ko'pincha quyidagi belgilar ajralib turadi:

Muammolar. Bu holatda asosiy vazifa talabani muammoli vaziyatga kiritish, undan chiqish (qaror qabul qilish yoki javob topish) mavjud bilimlari etarli emas va u o'zi bilan faol ravishda yangi bilimlarni shakllantirishga majbur bo'ladi. rahbarning (o'qituvchining) yordami va boshqa tinglovchilar ishtirokida, unga ma'lum bo'lgan birovning va o'zining kasbiy va hayotiy tajribasi, mantiqiy va sog'lom fikrga asoslanadi.

Ta'lim va kognitivning etarliligi faoliyat orttirilgan tabiat amaliy vazifalar va o'quvchining funktsiyalari. Uni amalga oshirish tufayli o'quvchilar tomonidan o'quv materialini hissiy va shaxsiy idrok etishni shakllantirish mumkin.

O'zaro ta'lim. AMO treningidan foydalangan holda darslarni o'tkazishning ko'plab shakllarining asosiy nuqtasi jamoaviy faoliyat va munozaraning bahsli shaklidir. Talabalarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha ko'plab tajribalar shuni ko'rsatdiki, ta'limning kollektiv shakllaridan foydalanish ularning rivojlanishiga sof intellektual xususiyatga ega bo'lgan omillarga qaraganda ko'proq ta'sir ko'rsatdi.

Individuallashtirish. Talabaning individual qobiliyatlari va imkoniyatlarini hisobga olgan holda o'quv va kognitiv faoliyatni tashkil etishga qo'yiladigan talab. Belgi, shuningdek, o'quvchilarda o'z-o'zini nazorat qilish, o'zini o'zi boshqarish, o'z-o'zini o'rganish mexanizmlarini ishlab chiqishni nazarda tutadi.

O'rganilayotgan muammolar va hodisalarni o'rganish . Atributni amalga oshirish bilim va tajribani tahlil qilish, umumlashtirish va ijodiy foydalanish qobiliyatiga asoslangan muvaffaqiyatli o'z-o'zini tarbiyalash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarning boshlang'ich boshlang'ich momentlarini shakllantirishni ta'minlashga imkon beradi.

bevositalik, mustaqillik talabalarining o'quv ma'lumotlari bilan o'zaro ta'siri. An'anaviy o'qitishda o'qituvchi (shuningdek, u ishlatadigan didaktik vositalarning butun majmuasi) o'zi orqali o'quv ma'lumotlarini o'tkazuvchi "filtr" rolini o'ynaydi. Ta'lim faollashganda o'qituvchi talabalar darajasiga o'tadi va yordamchi sifatida ularning o'quv materialini bilan o'zaro munosabati jarayonida ishtirok etadi, ideal holda o'qituvchi hamkorlik pedagogikasi tamoyillarini amalga oshirgan holda ularning mustaqil ishining etakchisiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Raxmatullaeva D.R. Kasb-hunar ta'limi muassasalari o'quvchilarini tadbirkorlik faoliyatiga yo'naltirib o'qitishning tashkiliy pedagogik shart-sharoitlari. Uslubiy tavsiyanoma. –T.: 2019.
2. Raxmatullaeva D.R. “Kasb-hunar ta'limi muassasalari o'quvchilarini tadbirkorlik faoliyatiga yo'naltirib o'qitishni takomillashtirish”. Pedagogika fanlari bo'yicha Falsafa doktori (PhD) doktorlik dis. –T.:2018.
3. Samadov A.N., Ostanaqulova G.N. Kichik biznes va tadbirkorlik. –T.: “Moliya-iqtisod”. 2008.